

Almere een nieuwe metropool?

In Blauwe Kamer 5–2008 beoordeelt Evert Pronk in de plankritiek 'Almere droomt zichzelf een Metropool' het nieuwe stadshart van Almere, mede aan de hand van het door DS Landschapsarchitecten geschreven scenario. Als ontwerpers van de openbare ruimte van het Gebogen Maaiveld voelen wij ons geroepen te reageren.

Het artikel blijft aan de oppervlakte steken. De schrijver lijkt zich geen raad te weten met de complexiteit van architectuur, stedenbouw en *urban design*. Zijn beschrijving beperkt zich tot het zichtbare: de detaillering van de stedelijke vloer, de afvalbakken als pushpins en de variëteit aan architectuur.

Almere is gegroeid in de breedte. Ruimte genoeg in het platte landschap. Met het nieuwe stadshart wordt hier rigoureus mee gebroken. Gekozen is voor een vracht aan programma, boven en onder door elkaar gemengd op een klein oppervlak. De grote verandering die zich in de stedenbouw in de afgelopen decennia heeft voorgedaan wordt zichtbaar. Functies worden gestapeld en de gelaagde stad ontstaat – de eendimensionale stadplattegrond voorbij. Gekozen is voor een scala aan ontwer-

pers voor de architectuur en de openbare ruimte, om zo de verschillende plekken een eigen ruimtelijke kwaliteit te laten krijgen. Michel Devigne ontwierp het waterfront aan het Weerwater, DS Landschapsarchitecten het Waterplein. Bij de herinrichting van de bestaande stad ontwierp Quadrat het nieuwe Stadhuisplein en Okra het Stationsplein. Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten ontwierp het Gebogen Maaiveld. Leidraad vormde het scenario van DS, discussie en toetsing vond plaats in een team met onder meer Floris Alkemade van OMA en Michael van Gessel.

Met de stapeling van functies is voor complexiteit gekozen om verstedelijking te versnellen. In het vormgeven van het overladen programma – van wegen, busbanen, laad- en loshoven, parkeergarages, winkels, woningen, bioscopen en horeca – stond de functionaliteit van gebouwen en architectonische expressie centraal. De grenzen tussen openbaar en privé vervagen daarbij. Wat betekent dit stedenbouwkundige concept voor de inrichting van de openbare ruimte?

De kwaliteit van een goede openbare ruimte wordt bepaald door begrippen als identiteit, structuur en betekenis.

Herkenbare plekken geven identiteit, structuur ontstaat door waarneembare samenhang, en zichtbare functies geven betekenis aan de ruimte. Een ruimte wordt aantrekkelijk door een gevarieerd gebruik en aanhechting aan de gebouwde omgeving.

Er is een nieuwe ruimtelijke structuur ontworpen. Door het toevoegen van ondergrondse routes wordt het vocabulaire van de openbare ruimte verrijkt met parkeergarages, binnenhoven, horiziontribunes, sleepellingen, trapvides en uitzichtpaden. De grens tussen binnen en buiten is anders dan tussen privé en openbaar.

Volgens ons noodzaakt deze amorse structuur tot een openbare ruimte die vooral verbindt en eenduidig is ingericht. De complexiteit van de opgave noodzaakt tot een openbare ruimte die overzichtelijk en volledig beheersbaar is. Vandaar de expliciete keuze voor de leegheid van het Gebogen Maaiveld, een zorgvuldig gedetailleerde vloer van een stedelijk daklandschap. De egale vloer zorgt, in contrast met het architectuurgeweld, voor de samenhang en vormt mede de structuur van het nieuwe Stadshart. Betekenis verkrijgt de ruimte door functionaliteit van de gebouwen.

De leegheid van het Gebogen Maaiveld vormt de verbinding met plekken in de directe omgeving, zoals het nieuwe Waterfront. Die bijzondere plekken versterken de identiteit van de openbare ruimte. Het Gebogen Maaiveld zorgt voor een herkenbaar beeld: in het meest platte landschap van Nederland waar de horizon altijd zichtbaar is wordt een nieuwe horizon gemaakt. De ontwerpogave voor het Gebogen Maaiveld noodzaakte tot terughoudendheid in expressie en scherpte om chaos te voorkomen. We benoemden de vloer als egaal en vlak, en formuleerden eisen aan de architecten om dat te bereiken. Als eerste bepaalden we technische aspecten zoals constructie, ont-

watering en minimale maatvoering. We scherpten de wetmatigheden aan voor de positie van straatmeubilair. We benoemden de specifieke plekken van het centrum zoals het Bovenplein met horecavoorzieningen. Van het Forum maakten we een stedelijk plein met slechts één grote tribune. Het ontwerpconcept gaven we handen en voeten. Het bewaken van deze wetmatigheden was ingewikkeld, zoals bij de volledige integratie van de verlichting van de openbare ruimte in de gevels en het inpandig oplossen van hellingen bij alle entrees.

In een kort tijdsbestek is een nieuw centrum ontstaan, waar een oude stad eeuwen over doet. De kracht van het concept Stadshart ligt niet zozeer in ontwerp, vormgeving of expressie, maar in de durf om een complex experiment te formuleren, met een vracht aan programma en kruiwagens vol randvoorwaarden. Om te denken in uitgangspunten in plaats van resultaat. Om te kiezen voor een variëteit aan ontwerpers.

De plankritiek met de beoordeling van het nieuwe Stadshart gaat te veel uit van de consumerende waarnemer. Interessanter zou zijn om het nieuwe stedenbouwkundig concept tegen het licht te houden. Het gaat er immers niet om of Almere op deze manier de gedroomde metropool wordt – daar komt nog wel meer bij kijken – maar veel meer of de ambitie van Almere inderdaad heeft geleid tot een nieuw stedenbouwkundig concept dat anders is en anders werkt. Met vloeiende maaivelden, architectonische statements en de kracht van de leegte.

Marc van der Zwet

Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten

De wonderwand van het sportcomplex Mercator.

Wonderwand

Er zijn verenigingen die zich bezighouden met het bestuderen en determineren van de spontane begroeiing op oude stadsmuren. Voor hen gaat de lol er misschien af, nu je een complete bouwdoos inclusief planten kunt bestellen bij het landschapsarchitectuurbureau Copijn. Onder de naam Wonderwall wordt een lichtgewicht aluminium bouwsysteem op de markt gebracht, inclusief een uitgebalanceerd irrigatie- en voedingssysteem. En dat alles met vijf jaar groeigarantie op de beplanting, tenminste als het onderhoud via de firma zelf wordt gedaan. De Wonderwall is te gebruiken voor onder andere het vangen van fijnstof, geluidsreductie en de mogelijkheden gevels te bekleden en te isoleren. Het allermooiste aan het systeem is de plantenkeuze: maar liefst zestig vastplantensoorten blijken zich thuis te voelen op de nisjes op de etages zodat er een eind lijkt te komen aan het monopolie van wingerd en klimop als gevelbegroeiing. Hopelijk zitten er ook bloeiers bij, voor kleurvariatie en seizoensbeelden. Uitgebreid voorbeeld van deze wonderwand, die overigens ook binnen is toe te passen,

is te zien bij het nieuwe sportcomplex Mercator in Amsterdam-West, ontworpen door Venhoeven C.S.

'Wonderwall'

Ontwerp en productie: Copijn
(www.copijn.nl)

Klinkt als gras

Het gevoel van gras onder je voeten, de prille groene waas van ontluikende sprietjes in het voorjaar en toch de stevigheid en berijdbaarheid van steen: grasklinkers zijn ideaal wanneer aan deze wensen voldaan moet worden. Bureau Alle Hosper ontwikkelde in samenwerking met Holcim Betonproducten een serie grasklinkers die nu voor de markt, en dus ook voor andere ontwerpbureaus verkrijgbaar is. De serie heet New City Basic grasklinkers en bestaat uit vier types open, halfopen en dichte betonklinkers. Daarmee kunnen vlakken, groene karrensporen of complete groene straten worden ontworpen. De fundering van de groene straat bestaat uit een laag puingraanulaat aangevuld met een laag drainerend zand. Het gras groeit op een mengsel van zand met zwarte aarde waarmee de grasklinkers worden

gevuld. Een belangrijk voordeel van deze straatbekleding is dat hemelwater vrij kan infiltreren in de bodem. De grasklinker met een afmeting van 315 bij 115 bij 100 millimeter is voorzien van twee openingen en diverse groeven. Door het verschil tussen de dichte en open stenen ontstaat een gedetailleerd en speels patroon in de breedterichting van de bestrating. Diverse kleuren en deklagen zijn mogelijk.

Grasklinkers 'New City Basic'

Ontwerp: Bureau Alle Hosper
(www.hosper.nl)

Producent: Holcim Betonproducten
(www.holcim.nl)

Liefde voor beton

Dat je verliefd kunt zijn op een materiaal als beton is misschien niet normaal, maar heeft als voordeel dat je regelmatig gelukkig wordt, zeker als je op een dag een serie ontwerpen als de AR Puro tegenkomt. Het van origine Portugese AMOP Urban Concept levert in Nederland via de firma Pijnenburg een prachtige serie betonnen meubilair. De serie bestaat uit onder meer een stoel, een bankje – met of zonder rug –, en een drinkfontein. Vooral de stoel en het bankje blinken uit door sierlijkheid dankzij de verfijnde rand die als een doorlopend en vloeiend profiel de contouren van het meubel volgt. De rand is schuin naar binnen toe verbreed, waardoor de contour oogt als een dikke lap gevouwen stof. De constructie herbergt een roestvrijstalen frame ter versteviging. Bijzonder is de lage rug van 78 centimeter hoogte, waardoor de meubels zich op ooghoogte niet opdringen. De banken worden standaard zonder

Grasklinkers zijn goed berijdbaar en geven een groene waas van ontluikende grassprietjes.